

228 vytvořili organizaci stejně smýšlejících a rozšířili ji všude v jednotkách i vojenských úřadech. Získali v řadách vojska již 60—70 procent stoupenců pro plán vystoupiti proti režimu a postaviti se jako součást čsl. branné moci proti Němcům pod čs. zahraničním velením.

Ustanovil jsem jednoho velitele těchto jednotek a vybral jsem důstojníka, který neměl velení na východním bojišti. Udržuji s ním pravidelné spojení. Podle daných pokynů předložil tento plán:

Dvě polní divize zasazené v prostoru Minčol—Vihorlat vystoupí v době, v které bude dojednána dohoda s ruským velením proti nepříteli a pomohou ruským jednotkám proniknout přes Karpaty.

První divize v prostoru Bardějov, druhá v prostoru Medzilaborce. Obě divize mají 22 500 osob

15 000 pušek
1 000 lehkých kulometů
250 těžkých kulometů
50 KPÚV
150 minometů
70 děl.

Ve středním Slovensku (Zvolen—Banská Bystrica—Brezno) se soustřeďují již zbývající jednotky, které současně s akcí polních divizí obsadí prostor soustředění a případně povedou boj do spojení ruských vojsk s polními divizemi.

Zbýlé jednotky v mírových posádkách se doplní nařízenou mobilizací, zesílí jednotky ve středním Slovensku a budou pohotovы k boji s nepřitelem. Přípravy jsou již dokončovány. Materiál je postačující pro polní jednotky, pro zápolní jednotky se vynasnažím doplnit.

Na východním Slovensku nejsou dosud ani německé ani maďarské jednotky.)

Projednejte s ruským velením dobu, kdy by mohlo dojít k provedení plánu z hlediska operací na východní frontě, do které připadne Slovensko.

Zatím připravte tři skupiny styčných důstojníků s radiotelegrafisty.

Doplňky plánu a podrobnosti oznámím, jakmile dojdou vyžádaná vysvětlení.

Gen. Ingr.

SÚA Praha. E 22-12-11/367—368. Záznam dešifrovanéj došlej depeše. Strojopis, originál (čís. 800—810/10, poř. čís. 6394/1).

93

1944, júl 12. a 14. Ženeva. — Depeša vyslanca dr. J. Kopeckého čs. ministerstvu zahraničia v Londýne so zprávou skupiny Flora—Kapinaj z marca 1944, ktorá sa týka problematiky vytvorenia ústredného revolučného národného výboru a najmä obsahuje charakteristiku jednotlivých politických smerov slovenského protifašistického hnutia.

Tajné.

Tajné. Pro Dr. Drtinu. Od značky Kaviár pro pana presidenta:

„Situačná zpráva, prediskutovaná pre Londýn dňa 7. marca 1944 členmi odbojnej skupiny sdruženej okolo Flora—Kaviár—Pisár—Múzeum.¹

majú zrejme byť: sa to zdá — pozn. aut.) byť trochu fantastické a (*chýbajú zrejme slová: táto zpráva — pozn. aut.)* je isto prehnaná, pretože vieme, že takto robené »sprisahanie« nemá veľké vyhliadky na úspech. S ruskými miestami sme doteraz nemali spojenie, aby sme sa dozvedeli ich stanovisko.“ („Dejinná križovatka“, Bratislava, s. 286.)

¹ Flora—Kaviár boli pseudonymy K. Viestovej. Pisár—Múzeum bol pseudonym J. Kapinaja.

Príkaz daný od Vás na zjednotenie² potkáva sa s veľkými ťažkosťami. Príčiny toho sú rôzne a pokúsime sa ich vysvetliť.

Bývalí politickí činitelia minulého stranického systému, odvolávajúc sa na kontinuitu politickej minulosti, nárokujú si určité politické stranické rozvrstvenie v nastávajúcich národných výboroch. Napríklad okolo dr. 73626016156215³ pracujúca skupina hovorí, aby sa uplatnila táto formula zostavenia národného výboru ústredného: štyria agráристи, dvaja soc. demokrati, dvaja komunisti plus agrárnik.⁴ K tomuto poznamenávame, že v praktickom odboji zapojené osoby uplatňovali sa viac v preskúšaných odbojových skupinách a so strany politických profesionálov uplatňuje sa snaha týchto odbojníkov vyšaltovať z činnosti budúcej Československej republiky. Bolo by chybou, keby z ústredného národného výboru títo čestní ľudia vypadli. Podľa nášho názoru vec by bola spravodlivo vyriešená takto: z celkového počtu členov ústredného národného výboru určité isté procento politickým stranám, a ostatné percentá rozdeliť na odbojové skupiny nepolitické, podľa intenzity ich činnosti.⁵ Týmto sledujeme snahu, aby tak prezident, ako aj vláda v Londýne ako najväčšia autorita, mali tiež možnosť do ústredného národného výboru začleniť ľudí, o ktorých sú presvedčení, že budú pokračovať v ich intenciách a ich aj doma podporovať v dokončení zdarného diela.

Z návrhu 73626016156215⁶ vyplýva, že je tu snaha u agrárnikov udržať určité monopolné postavenie politické i hospodárske na Slovensku. Ideove a národne skladá sa spoločnosť agrárna z troch zložiek: skupina československá, ktorá sa stotožňuje s názorom prezidenta. Táto skupina pozostáva väčšinou z ľudí-nepolitikov a Vám známeho Žiaka, býv. agrár. poslanca. Ďalšia skupina okolo 48397315 a 836273395939⁷ hovorí o sebe, že jej stanovisko v Londýne zastupuje minister L. Ch,⁸ tvrdia, že sú za Československo, ale majú určité špeciálne požiadavky a zdá sa, že sú inštruovaní zo zahraničia Hodžom. Pracujú na podklade starej straníckej organizácie, starými metódami, okrem tajomníkov dobre dotovanými. Časť tejto skupiny, hlavne 836273395939⁹ a jeho rodina i pracovníci, je hlavne v hospodárskych podnikoch ako kovaná s ľudákmi, a preto ich postoj v mnohých otázkach sa neodchyľuje od oficiálneho stanoviska ľudákov; tak napríklad v otázke arizácie dávajú sa príkazy, aby sa židovské majetky kupovali a zavrhujú stanovisko v tejto otázke vyslovené ministrom vnútra Slávikom, ktorý varoval pred kupovaním židovských majetkov. Tretia skupina je skupina 73628016156215.¹⁰ Tu je treba robiť rozdiel medzi jeho osobou, lebo je nesporne mravnou autoritou a histórii mu dala za pravdu, ale zoskupujú sa okolo neho ľudia, ktorí zameškali revolučnú činnosť, 9515824860 a 481582061373¹¹ a iní im podobní, a nakoľko sám pre odľahlosť od centra nevie sa zpravodajsky orientovať stykom s týmito ľuďmi, škodí tak veci ako i sám sebe. Obávajú sa menovať svoje okolie zo všetkých politických strán, hlavne však literátov a intelektuálov. Práve dňa 5. marca zišli sa s im podobnými v meste 161581399460841727,¹² kde sa radili, akoby sa mohli najľahšie zbaviť Čechov na Slovensku, aby sa zbavili konkurencie so strany českého

² Ide najmä o Benešove odkazy zo septembra 1943.

³ Vlastné a miestne mená sú v zpráve šifrované číselným kódom. Dve číslice predstavujú vždy jedno písmeno abecedy. Nepodarilo sa nám dešifrovať všetky mená, nielen vzhľadom na nedostatčnú zbehosť v tomto odbore, ale aj preto, že pri prepisovaní zprávy v Ženeve došlo zrejme k niektorým preklepom. Zo súvislosti sa dá však väčšinou usúdiť, koho mali autori zprávy na mysli. — V tomto prípade šlo o Šrobára. Dešifrovanie tohto slova umožňuje dešifrovať celý rad ostatných mien (73—s, 62—r, 60—o, 16—b, 15—a, 62—r, 15—a).

⁴ Porov. Šrobárova zprávu z 26. 2. 1944 (dokument čís. 47).

⁵ Porovnaj konkrétne návrhy na tzv. päťnové zloženie v dokumente čís. 94 z 12. 7. 1944.

⁶ Vid pozn. 3 („Šrobára“).

⁷ Tieto šifry treba zrejme čítať ako „Kisa a Ursini“, čiže Lettrich—Ursíny.

⁸ Lichner.

⁹ Ursíny.

¹⁰ Šrobárova skupina.

¹¹ Autori mali veľmi pravdepodobne na mysli Zařka a Karvařa.

¹² Túto a ďalšie šifry sa nám nepodarilo dešifrovať ani približne.

kapitálu, českej intelektuality na Slovensku a tak oni by sa stali pre Slovensko nepostrádateľnými a ušli pohrome, ktorá by ich spravodlivo mala zasiahnuť po obnovení ČSR. Strana sociálnych demokratov na Slovensku naráža na ťažkosti pri jednaniach s komunistami z ústredia a zdá sa, že pre komunistov je sociálne-demokratická strana nevítaná. Nedohodli sa spolu pre diferencie v nazeraní na otázku Československa. Pokúsili sa ústredie soc. demokratickej strany nepriamou pomocou 93 a 481562 rozvrátiť, najnovšie používajú na to aj 146215501316153783, ale ani toto sa nedarí, i keď bol soc. demokrat, keďže sa tento svojou prácou diskvalifikoval a nepožíva ani dôvery ani vážnosti u odbojníkov. Národní socialisti na Slovensku hlásia sa do bloku ľavice, sú však počtom slabí. V politike stoja verne a pevne za prezidentom Benešom.

Komunisti pozostávajú z niekoľko skupín. Je tu skupina intelektuálov, literátov, politicky menej vlivná, s malou revolučnou činnosťou, pritom však so silným autonomistickým zafarbením, ba so snahou federalizačnou v rámci Ruska. Títo pestujú styky so všetkými autonomistickými zložkami (Judáci, Ďurčanský, Čulen, Mach) a vyššie menovaná druhá zložka komunistov na východe je sčasti československy orientovaná a sčasti maďarsky. Posledná sa odvoláva na svoju bývalú činnosť v prospech Sovietov za Bělu Kúna. Ďalšia zložka sa zoskupuje okolo 13162749391362, ktorá je československy orientovaná. Drobný venkovský ľud komunisticky orientovaný sympatizuje s Ruskom, ale neodmietol a nepostavil by sa proti demokracii v Československu. Máme informácie, že vládni činitelia Slovenska snažia sa nadviazať styk s Moskvou, aby kontraparírovali činnosť prezidenta Beneša a získali pre podoprenie svojich separatistických snáh ruskú vládu. Najnovšie badať, že mnohí občania, ktorí prijímali ČSR za hotovú vec, sa teraz orientujú pre samostatnosť Slovenska v rámci Ruska, aby sa takto vyhli zodpovednosti za zradenie ČSR. Pestuje sa aj ďalej politika proti Čechom. V tomto boji veľké služby robí Čulen Hodžovi a naopak. Podľa známeho hesla Hlinkovho aj za cenu republiky. Hodža to síce nepovie, ale tak robí. Slovensko potrebuje takú demokraciu, ktorá zodpovie stupňu jeho vývoja únosnosti. U Slovákov rozhoduje rešpekt pred mocou a silou. Na Slovensku počúvame, čo môžeme robiť, musíme sa prispôbiť. Historická minulosť dokazuje, že Slováci sa ochotne prispôbujú a klaňajú veľkému. Donedávna tak robili voči Nemcom, pred tým voči Maďarom a najnovšie Rusku, len voči Čechom nie. Lebo Česi boli demokrati a komunisti. Divali sa na Slovákov ako na svojich bratov, ale to Slovákom, súc založenia pseudoaristokratického, neimponuje. Bývalý starosta Henkl správne vystihol: „Dali jsme dětem takovou svévůli, že zničily nás i sebe.“ Československú jednotu treba robiť s ľuďmi, u ktorých to vyplýva z vnútorného povedomia, a nie z politickej módy. V budúcom Československu musíme trvať na pevných ústavných základoch štátu a na základe československej jednoty bez 6. októbra 1938. Nemôžeme za to, že niektorí politici u Vás i tu sú v párny mesiac autonomisti a v nepárny mesiac Čechoslováci, správnejšie povedané Čechoslovákmi, alebo autonomistami podľa medzinárodnej situácie. Nebolo chybou, že sa v ústave hovorilo o československom národe. To nikoho nebolelo a pre túto jednotu nikto netrpel hospodársku krivdu. Chybou bolo, že český byrokrat, konajúci svoju odbornú činnosť, nepochopil význam jednoty a nejednal pod zorným úhľom jednoty národa vyslovenej v ústavnej listine. Mám tu na mysli aj menovanie zriadencov, úradníkov v štátnych službách, na ktoré veci vplývali aj materialisticky založené politické strany. Pravda, i na slovenskej strane sa robili chyby u vládných i opozičných činiteľov, veď je Vám dobre známe, že niektorým vlivným politickým činiteľom z vládneho tábora slovenského priamo záležalo na tom, aby ľudácka opozícia na Slovensku ich volala a podporovali [ich] tajne i verejne mnohomilionári. Pre budúcnosť takáto dvojakoosť vládnej politiky sa nesmie opakovať a vliv Hlinkov spolu so separatizmom sa musí vyvrátiť zo základov. Slovenská verejnosť aj dnes nie dobre informovaná o pravej podstate Hlinkovho hnutia a takej zrade a protišťátnej i protislovenskej činnosti Hlinkových partajníkov. O tomto máme zaistený

a pripravený dokumentárny materiál spracovaný priateľom z nášho kruhu. Potom Vám zdelujeme, že neodmietame spoluprácu s nikým a chceme pracovať s Národným výborom a s každou zložkou, ktorá nie je kompromitovaná dnešným režimom a charakterizovaná absolútnou pasivitou. Spojíme sa s každým, kto prispeje akýmkoľvek spôsobom k zničeniu nepriateľa. Váš návrh o ústrednosť národného výboru propagujte u ostatných a vyžiadať si zároveň od nich od politických strán návrhy osôb do ústredného národného výboru. Za skupiny považujte len tie, ktoré doteraz s Vami pracovali. Politickým stranám podajte návrh opatrne, aby strany nehatili event. neutvorili nové dodatočné skupiny a tak si získali silnejšie postavenie. Ak by to nezasahovalo do štátnych záujmov, prosíme, aby nám prezident láskavo zdelil, čo ho primälo k tomu, že umiernil svoj postoj voči odporcom československej jednoty. Nazdar. Prijatie tejto zprávy¹³ potvrdte: Pozor, pozor, ústava. Kaviár, Kuchár, Cár, Žiak, Žiačik, Váh, Pisár, Zahoran".

Kopecký.

AMZV Praha. Depeše došlé, 1944, čís. 1333—1334 (Žen. 360—361). Záznam dešifrovaných došlých depeší (d. 13. a 17. 7. 1944). Strojopis, originál.

94

1944, júl 12. Ženeva. — Depeša vyslanca dr. J. Kopeckého čs. ministerstvu zahraničia v Londýne so správou slovenskej sociálnodemokratickej skupiny z marca 1944, adresovanou prezidentovi Benešovi. Obsahuje rezolúciu ilegálneho výkonného výboru slovenskej sociálnej demokracie so stanoviskom k otázke zakladania ilegálnych národných výborov a ich zloženia, s informáciami o hlavných politických smeroch odboja a s programovými požiadavkami týkajúcimi sa povojnového zriadenia v Československu.

Tajné.

Tajné. Pre Dr. Drtinu. Od značky Kaviár. Zpráva od sociálnych demokratov pre prezidenta.

Rezolúcia z pracovnej schôdzky nov. výk. výboru sociálnodemokratickej strany na Slovensku¹ zo dňa 5. marca 1944. Po vyčerpaní programu a po vypočutí predsedu, podpredsedu a po dôkladnom prerokovaní reči prezidenta Beneša uzniesol sa výk. výbor na tejto rezolúcii.

I. Vyhlasujeme, že reč prezidenta, povedaná pred Štátnou radou v Londýne, prijali na Slovensku s veľkým uspokojením, ba s nadšením, hlavne pracujúce vrstvy.

II. Vyhlasujeme, že podľa našich informácií a vedomostí najmenej 80 % obyvateľov Slovenska je za jednotnú nedeliteľnú Československú republiku predmníchovskú. V poslednom čase je badateľný príklon k Rusku, žiada sa tesnejšie

¹³ V júli poslal Kopecký do Londýna celý rad ďalších zpráv skupiny Flora—Kapinaj. Niektoré z nich publikujeme, alebo in extenso (dokument čís. 101 z 19. a 21. 7. 1944), alebo vo výňatkoch. Neuverejňujeme podrobnú zprávu o akcii ľudáckeho režimu proti partizánom na východnom Slovensku, datovanú 13. mája (AMZV Praha. Depeše došlé, 1944, čís. 1427—1428, Žen. 395—396, z 20. 7. 1944).

¹ Pokiaľ ide o charakter a reprezentatívnosť tohto orgánu — porov. pozn. 2 k dok. 25.